

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

КОНЦЕПЦІЇ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ В КНР

CONCEPTS OF QUALITY EDUCATION
IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

У статті розглянуто нові погляди на якісну освіту в КНР у зв'язку з оновленням сучасних вимог до підготовки висококваліфікованих спеціалістів у всьому світі. У 1997 року Державна комісія з питань освіти видала нормативний документ «Висновки щодо посилення освітньої реформи та енергійного просування якісної освіти», у 1999 року Державна рада затвердила розроблений Міністерством освіти «План дій з відродження освіти» в XXI столітті, який визначив впровадження якісної освіти пріоритетним завданням у процесі реформування та розвитку освіти. У результаті прийнятих нормативних актів якісна освіта стала питанням яке привертало увагу багатьох дослідників. Проте вивчення концепцій якісної освіти не набуло достатньої уваги у науковців. Тому метою статті стало на основі теоретичного аналізу наукових праць та нормативних документів визначити основні концепції розвитку якісної освіти в КНР. У результаті проведеного дослідження розглянуто п'ять концепцій якісної освіти в КНР: фундаментальна концепція, суб'єктивна, всебічного гармонійного розвитку, концепція успіху та демократична концепція. Встановлено, що спільним для всіх концепцій є тісний їх взаємозв'язок зі змістом освіти. При передачі змісту освіти в процесі навчання учителями КНР акцент робиться на базові знання, базові вміння та базове ставлення та формуванні таких навичок та вмінь як: особистісно-моральні навички (навички вчитися бути людиною), вміння самонавчання, гуманістичну спрямованість особистості, творчі навички. За для надання якісної освіти в КНР вчителі визначають такі провідні складові викладання змісту освіти: демократичний характер, гуманістична спрямованість, гармонія, радість при навчанні, особливості та індивідуальність. Вагому роль при реалізації змісту освіти вчителі надають формам, методам навчання, оцінюванню досягнень учнів. Зазначені складові педагогічної діяльності мають бути ефективними та враховувати специфіку кожного предмета.

Ключові слова: освіта і в КНР, якість освіти, зміст освіти, концепції освіти.

The article examines new views on quality education in China in connection with the updating of modern requirements for the training of highly qualified specialists around the world. In 1997, the State Education Commission issued a regulatory document "Conclusions on Strengthening Educational Reform and Vigorously Promoting Quality Education", and in 1999, the State Council approved the «Action Plan for the Revival of Education in the 21st Century» developed by the Ministry of Education, which identified the introduction of quality education as a priority in the process of reforming and developing education. As a result of the adopted regulations, quality education has become an issue that has attracted the attention of many researchers. However, the study of the concepts of quality education has not received sufficient attention from scholars. Therefore, the purpose of the article is to identify the main concepts of quality education development in China based on the theoretical analysis of scientific works and regulatory documents. As a result of the study, five concepts of quality education in the PRC are considered: the fundamental concept, the subjective concept, the concept of comprehensive harmonious development, the concept of success and the democratic concept. It is established that all concepts have in common their close relationship with the content of education. When transferring the content of education in the learning process, Chinese teachers emphasize basic knowledge, basic skills and basic attitudes and the formation of such skills and abilities as: personal and moral skills (skills to learn to be a person), self-learning skills, humanistic orientation of the personality, creative skills. In order to provide quality education in China, teachers identify the following key components of teaching education content: democratic character, humanistic orientation, harmony, joy in learning, specialness and individuality. Teachers attach an important role to the forms, methods of teaching, and assessment of students' achievements in the implementation of educational content. These components of pedagogical activity should be effective and take into account the specifics of each subject.

Key words: education in China, quality of education, content of education, concepts of education.

УДК 37.014.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.1.1>

Васильєва С.О.,

докт. пед. наук,
професор кафедри освітології
та інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

У Ді,

аспірантка кафедри освітології
та інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Всебічне сприяння формування якісної освіти та розвитку творчих особистостей з урахуванням останніх освітніх інновацій – ценові вимоги до освіти, які висуває розвиток суспільства. Освіта є першим кроком у розвитку нації першочергову роль у реалізації якої відіграє педагогічна діяльність, та вчителі які її реалізують. Формування якісних педагогічних кадрів є нагальним завданням органів управління освітою, початкових і середніх навчальних закладів, закладів вищої освіти усіх рівнів.

Проблему освіти в КНР досліджували такі китайські вчені як Цзяоші Де Сучжі Юй Сінсян визначають «якісну освіту» через створення іміджу вчителя, аналізу складових підготовки вчителів. Проблему розвитку освіти в КНР в історичному аспекті досліджували Лонг Анбанг Ю Венсен. Дослідження науковців було зосереджено на аналізі перспектив 70-річної історії змін у навчальній програмі базової освіти в Китаї. Дослідники визначали етапи розвитку освіти КНР, в кожному з яких

проаналізували позитивні та негативні зміни в освітній програмі. Проте серед досліджень недостатньо уваги приділено саме визначенню якісної освіти, реформування в даному напрямі освіти почалося ще у 1999 році в КНР, недостатньо розкрито взаємозв'язок концепцій освіти зі змістом освіти, що й обумовило вибір теми нашого дослідження.

Дослідники Цзяоші Де Сучжі Юй Сінсян [1, с. 26] зазначають, що в 20 роки XXI століття стан китайських вчительських кадрів, не достатньо висок, оскільки все ще існує розрив між вимогами «високої якості» і вимогами «якісного рівня». Тому підвищення якості освіти та формування позитивного вчительського складу має велике практичне значення.

У Китаї професія вчителя має високий соціальний статус. Вважається, що вчителі поширюють людську цивілізацію, розвивають людський інтелект, формують людські душі та впливають на майбутнє людства. Проте, у різні історичні періоди політичні, економічні та культурні передумови суспільства відрізняються, оскільки змінювались потреби суспільства що в свою чергу відображалося на освіті, вимогам до вчителя. В свою чергу характеристики та вимоги до професії вчителя визначають його професійні якості які мають бути адаптовані до характеристик та вимог педагогічної професії. **Метою статті стало** на основі теоретичного аналізу наукових праць та нормативних документів визначити основні концепції розвитку якісної освіти в КНР.

З вступом у двадцять перше століття якісна освіта та її модернізація є характерними ознаками освіти у всьому світі. Розглядаючи теорію і практику якісної освіти та її модернізацію Китаю дослідники Цзяоші Де Сучжі Юй Сінсян визначають «якісну освіту» як освіту засновану на знаннях, в основі яких лежать високі технології, особливу роль серед яких відіграють інформаційні технології. Якісна освіта вважається запорукою економічного розвитку країни, тому китайські вчені ставлять її на перше місце серед всіх інших характеристик освіти. В епоху інформатизації та цифровізації економічне і соціальне життя людства зазнає нових і кардинальних змін, а всебічна національна міць і міжнародна конкурентоспроможність країн XXI століття все більше залежатиме від рівня розвитку освіти, науки і техніки, створення знань. Хоча «програма загальної дев'ятирічної освіти» певною мірою вирішила проблему навчання дітей на етапі обов'язкової освіти. Дослідники зазначають, що «китайські освітні концепції, система освіти, структура освіти, модель підготовки талантів, зміст освіти і методи навчання є відносно застарілими, що негативно позначається на всебічному розвитку молоді і не відповідає потребам підвищення якості населення країни» і не відповідає потребам підвищення якості населення країни. Концепція

освіти, система освіти, структура освіти, модель підготовки молоді, зміст освіти та методи навчання є відносно відсталими, що негативно впливає на всебічний розвиток молоді та не відповідає потребам підвищення якості нації, потребам модернізації та потребам майбутнього суспільно-економічного життя. З метою поліпшення даного стану в освіті в Китаї було розпочато загальнонаціональну реформу, спрямовану на всебічне сприяння якійсній освіті на основі програми «всезагальної дев'ятирічки». Держава зробила впровадження якісної освіти важливим політичним рішенням завдяки розробці урядових актів, сформулювала відповідну політику та нормативно-правові акти. Завдяки даних нормативних змін проблема якісної освіти привернула увагу всього суспільства.

У грудні 1997 року Державна комісія з питань освіти видала нормативний документ «Висновки щодо посилення освітньої реформи та енергійного просування якісної освіти», а 13 січня 1999 року Державна рада затвердила розроблений Міністерством освіти «План дій з відродження освіти» в XXI столітті, який визначив впровадження якісної освіти пріоритетним завданням у процесі реформування та розвитку освіти на межі століть, а також запропонувала план дій щодо реалізації «Проекту якісної освіти на межі століть». Через шість місяців ЦК КПК і Державна рада організували і скликали Третю національну конференцію з питань освіти, присвячену темі якісної освіти, і прийняли рішення про поглиблення освітньої реформи і всебічне сприяння якійсній освіті. У даній програмі підкреслюється, що освіта є основною базою для поширення, інновацій та застосування знань. Зазначено, що освіта є базовим проектом соціалістичного політичного, економічного і культурного будівництва, а також новаторською, цілісною і фундаментальною галуззю, що базується на знаннях, у будівництві соціалістичної модернізації. Водночас у ній розкривається значення, мета, спрямованість і завдання якісної освіти, а також визначаються зміст, завдання і вимоги для її повноцінної реалізації. Отже, глобальна впровадження реформ з підвищення якісної освіти стала провідною ідеєю партії і держави КНР в розвитку освіти.

Ідеологічна та теоретична система якості освіти в основному сформована шляхом теоретичних досліджень та експериментальних пошуків дослідників. У результаті досліджень було визнано, що якісна освіта повинна ґрунтуватися на реальних потребах людського і суспільного розвитку, з фундаментальною метою всебічного вдосконалення основних якостей усіх студентів, поваги до суб'єктивності та ініціативи студентів, зосередження уваги на культивуванні духу творчості та здатності до практичної діяльності, всебічного розвитку інтелектуального потенціалу людей, формування гарної особистості та індивідуальності. Якісна освіта

в Китаї мала бути спрямована на вихованні новаторського духу та практичних здібностей студентів, а також на створенні «ідеалістичних, моральних, культурних і дисциплінованих» будівельників і продовжувачів соціалістичної справи, всебічно розвинених у моральному, інтелектуальному, фізичному, фізичному та естетичному відношенні» [3].

З метою повного впровадження якісної освіти ЦК КПК і Державна рада чітко заявили в рішенні «Про поглиблення освітньої реформи і всебічне сприяння якісній освіті» [3], що «Впроваджувати якісну освіту означає всебічно здійснювати політику партії в галузі освіти з фундаментальною метою підвищення якості народу країни, зосереджуючись на вихованні новаторського духу та практичних здібностей студентів, а також на створенні «ідеалістичних, моральних, культурних і дисциплінованих» будівельників і продовжувачів соціалістичної справи, всебічно розвинених у моральному, інтелектуальному, фізичному, фізичному та естетичному відношенні» і продовжувачів соціалістичної справи, всебічно розвинених у моральному, інтелектуальному, фізичному, спортивному та естетичному відношенні» [3].

«З метою розвитку якісної освіти в різних галузях, необхідно враховувати тенденції сучасності, та майбутнього. Якісна освіта повинна дати можливість освіченим вченим сприяти єдності науки і культури та посилення свого ідейного виховання. Поєднання теоретичних знань і практичної діяльності та усвідомлення власних цінностей і служіння Батьківщині і народові, постановки високих ідеалів і наполегливої праці». «Для всебічного сприяння розвитку якісної освіти необхідно наполягати на тому, щоб вона була орієнтована на всіх учнів, створювати належні умови для їхнього всебічного розвитку, забезпечувати основні права дітей шкільного віку та молоді на навчання відповідно до закону, дотримуватися особливостей фізичного і психічного розвитку учнів та законів освіти, щоб дати можливість учням розвиватися в активному і позитивному освітньому середовищі» [3].

«Впровадження якісної освіти має пронизувати всі рівні та типи освіти, включаючи дошкільну, початкову та середню, професійно-технічну, освіту дорослих та вищу освіту, а також всі аспекти шкільного, сімейного та суспільного виховання. Вона повинна мати різний зміст і пріоритети на різних етапах і в різних сферах, а також бути скоординованою між собою з метою її всебічного просування. Регіональні особливості, особливо районів проживання етнічних меншин, також повинні бути відображені в різних регіонах» [3].

«Для впровадження якісної освіти такі її складові як моральне, інтелектуальне, фізичне та естетичне виховання має бути органічно інтегроване в усі аспекти освітньої діяльності. Шкільна освіта має зосереджуватися не лише на інтелектуальному, але

й на моральному вихованні, а також на посиленні фізичного виховання, естетичного виховання, трудового і технічного виховання та соціальної практики, щоб усі учні могли навчитися жити разом у суспільстві.

Всі аспекти освіти повинні бути взаємопов'язані і розвиватися скоординовано, щоб сприяти всебічному розвитку і здоровому зростанню учнів» [3].

Виходячи з зазначеного та на основі аналізу праць науковців Цзяоші Де Сучжі Юй Сінсян зазначимо, що в КНР визначають п'ять основних концепцій розвитку якісної освіти.

Перша концепція розвитку якісної освіти полягає у ідеї, що для того, щоб адаптуватися до змін і розвитку суспільства, особливо до швидкого розвитку економіки, заснованої на знаннях, а також науки і техніки в майбутньому, освіта повинна закласти фундамент для розвитку людини впродовж усього її життя. Цей фундамент – не тільки знання і навички, які вже є у людини, але й розвиток базових людських якостей. Основною функцією освіти має бути максимальний розвиток людського потенціалу та всебічне вдосконалення основних людських якостей. Викладання наукових і культурних знань повинно органічно поєднуватися з розвитком потенціалу учнів і вихованням позитивних особистісних і психологічних якостей, щоб сприяти підвищенню загальної високої культури учнів.

Друга концепція розвитку якісної освіти носить суб'єктивний характер у погляді на здобувача. Дана концепція полягає в судженні про знання як результат практичного розуміння людиною свого життєвого середовища (включаючи природу і суспільство) і самої себе, а також узагальнення і підсумок людського досвіду. Поняття «якості» згідно даної концепції є невід'ємна, відносно стійка фізична та психічна характеристика і структура суб'єкта. Саме якість визначає функціонування, стан і вчинки суб'єкта. Якість – це засвоєння індивідом певних соціокультурних вимог і норм людської поведінки, тому вона не може бути передана усно, як знання, а може бути засвоєна і сформована лише через власні суб'єктивні зусилля людини відчувати, переживати, мислити і тренуватися. Тому прихильники даної концепції вважають якісну освіту основою навчання, де здобувач виступає основним суб'єктом. Вагома роль відноситься до мотивування здобувачів до навчання, вчителі мають сприяти активізації ініціативи, розвитку моральних якостей здобувача, позитивному мисленню, творчості, всебічному вдосконаленню свої власних якостей. Важлива роль в даній концепції належить формуванню індивідуальності особистості як важливої психологічної складової якості людини. Якщо особистості бракує індивідуальності, вона втрачає здатність до самовдосконалення та незалежності. Саме індивідуальність особистості згідно даної концепції є основа

для інновацій та самодостатності серед націй. Тому встановлення статусу студентів як основного суб'єкта навчання та сприяння розвитку його індивідуальності є не тільки важливою частиною всебічного розвитку освіти в цілому, а й необхідною умовою підвищення якості освіти.

Наступна концепція якісної освіти – демократична. Дослідники [1; 2] вважають, що гармонійне, демократичне середовище сприяє вільному обміну інформацією між вчителями та здобувачами. Комфортне позитивне психологічне середовище сприяє більш ефективному розвитку мислення завдяки збільшенню їх активності, поведінка стає більш скоординованою і точною; здобувачі проявляють більше творчості, більш вільні та відкриті у висловленні власних думок. Таке психологічне комфортне середовище навчання сприяє створенню позитивних міжособистісних відносин, утвердити статус здобувачів як головного суб'єкта навчання, що сприяє підвищенню якості та ефективності освітнього процесу, а також розвиває у студентів почуття демократії.

Наступна концепція якісної освіти передбачає комплексний погляд на освіту тобто концепція всебічної освіти. Суть даної концепції полягає в необхідності суспільства у інноваційних креативних особистостях які є гармонійними, всебічно розвинутими особистостями, володіють знаннями в різних сферах життя (володіють всебічною освітою). Всебічна освіта – це комплексне використання різних освітніх засобів з метою всебічного виховання учнів. Враховуючи основну мету концепції як підвищення якості освіти завдяки реформуванню системи освіти в цілому. Зміни мають відображатись на оновленні підручників, структурі навчальних програм, слід оптимізувати зміст освіти; реформувати методи викладання та навчання, оптимізувати процес викладання та навчальної діяльності; реформувати систему управління та оцінювання закладів освіти.

У навчально-виховній діяльності необхідно наполягати на тому, щоб моральне, інтелектуальне, фізичне, соціальне, естетичне і трудове виховання здійснювалося паралельно, органічно поєднувати передачу знань з розвитком потенціалу і вихованням гарних особистісних і психічних якостей, а також повною мірою використовувати всі наявні ресурси.

Метою реформування освіти дослідники вважають надання можливість здобувачам навчитися бути людьми, навчитися самостійно отримувати нові знання, жити і творити, використовуючи різні інноваційні методи навчання і виховання, у результаті отримання здобувачами якісної і всебічної підготовки у різних видах навчальної, практичної, експериментальної діяльності.

Наступна концепція це концепція освіти для досягнення успіху. Згідно досліджень Цзяоші Де Сучжі Юй Сінсян дослідження показали, що понад

95% учнів мають приблизно однаковий рівень інтелекту, проте існують очевидні відмінності в їх особистісних і навчальних характеристиках. Такі данні свідчать що, при умові забезпечення кожного учня відповідним навчальним змістом і умовами навчання, то кожен учень може досягти успіху в навчанні. Якісна освіта вимагає повного розвитку потенціалу учнів і підвищення якості навчання, а також впевненості в тому, що кожен учень може досягти успіху в навчанні, якщо буде прагнути успіху, не боячись труднощів. Під керівництвом учителів і в тісній співпраці як з учнями так і вчителями при сумісній колоборативній праці учні мають змогу максимально розвинути навчальний потенціал і досягти успіху в навчанні. Отже, вибір відповідного змісту навчання та методів навчання є втіленням ідеї адаптації навчання до здібностей учнів; тісна співпраця між вчителями та учнями і спільна активна участь у виборі змісту навчання та методів навчання є втіленням демократичної концепції навчання, а зміцнення віри учнів у свої сили та сміливості досягти успіху в навчанні є втіленням ідеї виховання хороших психічних якостей учнів та всебічного покращення якості учнівської освіти.

Спільним для всіх концепцій є те, що вони реалізуються через зміст навчання. На сьогодні в Китаї зміст навчання відповідає моделі «один навчальний план, багато підручників і чотири основні програми». Дана модель передбачає існування одного навчального плану, чотирьох різноманітних навчальних матеріалів, пристосованих до різних регіонів, розроблені обов'язкові, факультативні, та практичні курси які впроваджуються на всіх рівнях і в усіх типах закладах середньої освіти. Таким чином, школи всіх типів мають змогу обирати навчальні матеріали відповідно до єдиних вимог держави та реальної ситуації у своїй місцевості, а завдяки чотирьом основним навчальним програмам вони можуть надавати учням всебічну якісну освіту.

При викладі змісту освіти, акцент робиться на «три основи» та «чотири навички навчання». «Три основи» складаються з базових знань, базових вмінь та базового ставлення. «Чотири навички» вміщують особистісно-моральні навички (навички вчитися бути людиною), вміння самонавчання, гуманістичну спрямованість особистості, творчі навички.

Перша група навичок – особистісно-моральні навички передбачає вміння вчитися бути «Людиною», спрямована на формування в учнів ідеології, моралі, індивідуальності, психологічної стійкості, позитивних поведінкових звичок, патріотизму, національної, громадянської свідомості та соціальної відповідальності, незалежності, навичок самовдосконалення, а також співробітництва.

Навички самонавчання та вміння вчитися передбачають виховання в учнів любові до науки і навчання, оволодіння основами наукової

діяльності, розвивати навчальні звички і вміння вчитися самостійно, привчати до звички навчатися впродовж усього життя.

Гуманістична спрямованість або «вчитися жити» передбачає виховання в учнів любові до життя, турботи про навколишнє середовище і прагнення до цивілізованого життя, формування та розвиток позитивних життєвих звичок і формування здатності до самостійного життя.

Вчитися творити – виховувати в учнів прагнення новаторства, та здатність до сприйняття інновацій.

З точки зору вимог до навчання в Китаї виокремлюють ідею «три єдиного цілого», та «трьох майстрів» які формують нову модель навчання досліджень і реформ.

«Три єдине цілого ціле» означає, що освіта повинна повністю реалізовувати освітню політику, бути доступною для всіх здобувачів і сприяти їхньому всебічному розвитку. Освіта повинна носити демократичний характер стосунків між вчителем і учнем, підтримувати суб'єктивність та ініціативність учнів. Однією із вагомих складових якісної освіти є гуманістична спрямованість вчителів. Гуманізм серед китайських науковців визначається як любов вчителя до своїх учнів, яка полягає у навчанні та наданні педагогічної підтримки учням. Наступною складовою якісної освіти є «гармонія» означає створення позитивного освітнього середовища, розробка та впровадження в освітній процес цікавих освітніх сценаріїв навчання, відповідне педагогічне керівництво, активне дослідження стану процесу навчання. Метою гармонійного розвитку особистості здобувача є всебічний, гармонійний його розвиток.

Наступною складовою нової моделі розвитку освіти є спрямованість вчителя на створення «Радості» в учнів у процесі навчання. «Радість» у процесі навчання китайськими вчителями визначається як зробити процес навчання «приємним» та «успішним» для учнів. Такий процес навчання має реалізовуватись в позитивному психологічному кліматі в класі, щоб кожен учень міг досягти успіху в навчанні та постійно відчувати радість успіху, і таким чином отримувати задоволення від навчання, любити вчитися, бажати вчитися. Процес

навчання має бути особливим. «Особливий» тобто, враховувати індивідуальні особливості здобувачів. Процес навчання реалізовувати відповідно до індивідуальних здібностей, максимального розвитку потенціалу здобувача, врахування його інтересів та здібностей, надання можливості кожному здобувачу Вагому роль при реалізації змісту освіти вчителі надають формам, методам навчання, оцінюванню досягнень учнів. Зазначені складові педагогічної діяльності мають бути ефективними та враховувати специфіку кожного предмета.

Отже, в результаті проведеного дослідження проаналізовано 5 концепцій якісної освіти в КНР: фундаментальна концепція, суб'єктивна, всебічного гармонійного розвитку, концепція успіху та демократична концепція. Встановлено, що спільним для всіх концепцій є тісний їх взаємозв'язок зі змістом освіти. При викладі змісту освіти учителями КНР акцент робиться на «три основи» (базові знання, базові вміння та базове ставлення) та «чотири навички навчання» (особистісно-моральні навички (навички вчитися бути людиною), вміння самонавчання, гуманістичну спрямованість особистості, творчі навички). За для надання якісної освіти визначають такі складові викладання змісту освіти: демократичний характер, гуманістична спрямованість, гармонія, радість при навчанні, особливість та індивідуальність.

Подальшими перспективами напрямками дослідження вважаємо є визначення та детальний аналіз форм та методів навчання які сприяють наданню якісної освіти у КНР. Аналіз форм та методів навчання кожної з визначених концепцій, визначення переваг конкретних форм та методів відповідно до кожної з них.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. 周林 吴诚洪 刘清辉 主 教师的素. 成都, 四川教育出版社, 2009, 5408с.
2. 龙安邦 余文森 我国基础教育课程方案变革70年的回顾与展望 来源: 《中国教育月刊》2019年10月6日 URL: <http://epc.swu.edu.cn/info/1118/2872.htm> (дата звернення: 23.03.24).
3. 中共中央国务院关于深化教育改革全面推进素质教育的决定 中发〔1999〕9号 URL: <https://www.waizi.org.cn/law/5058.html> (дата звернення: 21.03.24).